

KONVENČNÍ A EKOLOGICKÉ CHOVY ZVÍŘAT

Extenzivní a intenzivní chovy

- *Extenzivní hospodaření* – u přežvýkavců se předpokládalo, že se víceméně o sebe postarají sami. Prasata a drůbež – odpadky z domácnosti.
- Poslední desítky let - **intenzifikace zemědělství**.

Příčiny:

1. Postup mechanizace v zemědělství.
2. Zvyšující se finanční výnosy v živočišné výrobě založené na dotacích.
3. Zvyšující se příjmy spotřebitelů, které vedly ke zvýšené poptávce.
4. Vyšší investice do zemědělského výzkumu vedoucí k vyšší užitkovosti zvířat, účinnější kontrole chorob nově vyvinutými vakcínami a antibiotiky – umožněno chovat zvířata ve vyšších koncentracích.

Brojleři

Kuřata se běžně chovají v intenzivních velkochovech bez vazby na zemědělskou půdu. Použití vysoce koncentrovaných krmiv, vakcín, kokcidiostatik, vitamínů umožňují zvířatům přežít natlačená v uměle osvětlených halách. Genetickou selekcí byli vyšlechtěni rychle rostoucí hybridy s dobrou zmasilostí, kteří by však v přirozených podmínkách nepřežili.

Nosnice

Bateriové klecové chovy zakázány od 1.1.2013.

Nosnice jsou chovány v klecových chovech, kde nemohou plně roztáhnout a protřepat křídla, pročistit peří. Zhruba roční život tráví ve stoje na drátěné podlážce bez podestýlky, bez možnosti hrabat, popelit se. Jejich prsty trpí chronickými poraněními, drápy přerůstají, kroutí se a lámou.

Prasata

Velkovýkrmny jsou vybaveny pouze železobetonovými kotci s roštovou podlahou bez podestýlky, kde prasata nemohou projevit své přirozené chování včetně sexuálního. Z frustrace a nudy dochází např. ke kanibalismu – kupírování ocásků jako prevence.

I další zákroky jako uštipování špičáků u selat, kastrace kanečků.

Skot

Je jedním z pilířů zemědělství v rozsáhlých oblastech celého světa, poskytuje mléko, maso, kůži, v některých zemích jako tažnou sílu a palivo.

Nepříznivé důsledky intenzivního chovu se odrážejí ve zvyšujícím se výskytu chorob souvisejících s metabolismem, jako jsou **kulhání a mastitidy** – důsledek: mnoho dojnic je vyřazeno ze stáda v relativně nízkém věku (normálně 20 let).

Důvod vyřazení: nízká užitkovost nebo plodnost, chronické zdravotní problémy.

Ryby

U nás se jedná o chov sladkovodních ryb v rybnících a nádržích (pro pstruhy existují tzv. pstruhárny). Ryby jsou často chovány ve velké hustotě, což pro ně představuje stejný problém, jako pro ostatní „hospodářská“ zvířata.

Velká část u nás konzumovaných ryb pochází z dovozu. Ve velkochovech např. ve Skotsku mohou být v klecích umístěných u mořského pobřeží stísněny desetitisíce ryb. Například na lososích farmách na každou rybu připadá prostor o velikosti umývadla. Ryby plavou neustále dokola kolem okrajů klecí (jedná se o tzv. pohybovou stereotypii, podobně jako např. u velkých šelem v zoologických zahradách, které přecházejí v klecích sem a tam).

Chovy s vyšším welfare

Zatím u nás není rozšířen nějaký systém chovů, jehož výhradním cílem by bylo stanovit a zaručit lepší podmínky pro zvířata. V zahraničí - například „**Freedom Food**“ ve Velké Británii (týká se všech druhů hospodářských zvířat a jsou zde stanoveny přesné standardy, jak mají být zvířata ustájena, ošetřována, transportována a porážena) nebo „**Label Rouge**“ ve Francii – u kuřat.

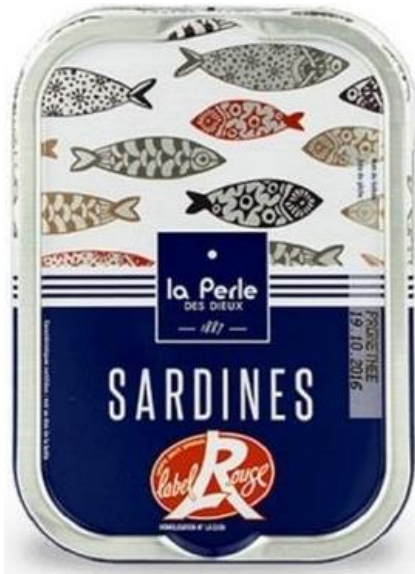
Jediný rozšířenější alternativní způsob chovu hospodářských zvířat u nás se týká slepic – jde o chov nosnic v halách neboli na podestýlce.

Chovy s vyšším welfare

Vejce od takto chovaných slepic se běžně prodávají v obchodech a nesou označení

„Vejce z chovu na podestýlce“ – kód 2 .

Zdroj:
<https://www.idrinks.cz/delikatesy/rancouzske-sardinky-label-rouge-115g/>

Zdroj: https://de.wikipedia.org/wiki/Initiative_Tierwohl

Nové technologie, genetické inženýrství

Genetické inženýrství je používáno nejen u zvířat, ale také u virů, bakterií a rostlin. Geny jedinců jsou pozměněny nebo je genetický materiál přenášen mezi druhy.

Zvýšená produktivita – první pokusy o vytvoření rychle rostoucího prasete pomocí lidského genu pro růst (USA) vedly ke vzniku deformovaného zvířete.

Už konvenční metody šlechtění vedly k vážným potížím – patologická poškození nohou kuřecích brojlerů. Dalšími navrhovanými cíli GI – zvýšená odolnost proti chorobám, zvýšená schopnost zvířat přizpůsobit se vyšším teplotám.

Výroba léčiv

- alfa-1 antitrypsin na léčení rozedmy plic
- lidskou bílkovinu podporující srážení krve používanou při léčbě hemofilie (faktor IX)

Z hlediska welfare nebyly zaznamenány žádné problémy. Zvířata jsou zdravá a vitální, je o ně dobře pečováno – je však důležité si uvědomit, že k pokusům bylo použito velké množství zvířat a manipulace se zvířaty může způsobit utrpení!

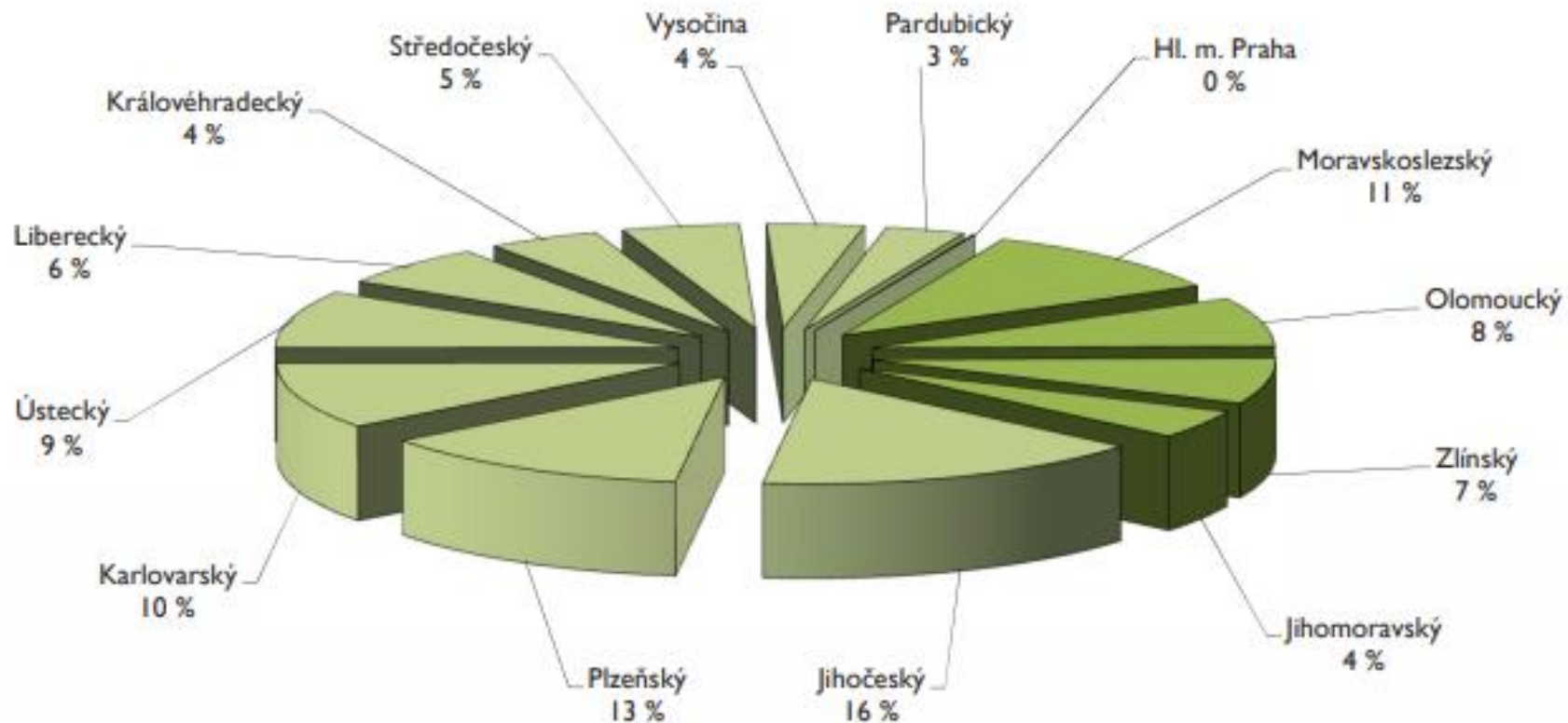
Ekologické zemědělství

EZ je způsob hospodaření,
jehož cílem je výroba
kvalitních potravin s vysokou
nutriční hodnotou, využívající
trvale udržitelné metody bez
používání agrochemických
přípravků, minimalizující
poškození životního
prostředí a přírody a
optimalizující zdraví rostlin,
zvířat i lidí.

Tab. 1 Vývoj celkové výměry a počtu farem v ekologickém zemědělství (1990–2021)

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková výměra ploch v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna výměry ploch v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2015	4 115	494 661	11,74	5,9	0,1
2016	4 243	506 070	12,03	3,1	2,3
2017	4 399	520 032	12,37	3,7	2,8
2018	4 606	538 223	12,80	4,7	3,5
2019*	4 690	540 993	15,22	1,8	n.a.
2020	4 665	543 252	15,28	-0,5	0,4
2021	4 794	558 124	15,71	2,8	2,7

Graf 4 Podíl krajů na celkové výměře v EZ v roce 2021

Tab. 16 Počet všech zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2020 a 2021

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet všech zvířat (kusy)		Meziroční změna počtu zvířat 2021/20 (%)
	2021	2020	2021	
Skot celkem	3 135	278 273	285 655	2,7
Skot ve věku nad 1 měsíc do 6 měsíců	2 363	57 800	58 394	1,0
Skot ve věku nad 6 měsíců do 24 měsíců	2 714	56 505	60 800	7,6
Skot ve věku nad 24 měsíců	3 031	163 968	166 461	1,5
Ovce celkem	1 083	82 452	77 974	-5,4
Kozy celkem	390	9 571	8 733	-8,8
Koně celkem	1 122	10 500	10 372	-1,2
Přežvýkavci a koně celkem	x	380 796	382 734	0,5
Prasata celkem	39	2 260	2 074	-8,2

Cíle ekologického zemědělství

- **Udržet a zlepšit dlouhodobou úrodnost půdy a její ekologickou funkci – zvyšovat obsah organické hmoty a humusu v půdě, zlepšovat její fyz. vlastnosti...**
- **Vyvarovat se všech forem znečištění pocházejících ze zemědělství – využívání všech odpadů pro výrobu organických hnojiv.**
- **Pracovat v co nejvíce uzavřeném systému, využívat místní zdroje, minimalizovat ztráty.**
- **Produkovat potraviny a hnojiva o vysoké hodnotě a v dostatečném množství – kvalita potravin není dána jen nutričně hodn. látek, ale znamená také absenci cizorodých látek, dobrý vzhled, chuť, vhodnost pro skladování...**

- **Minimalizovat používání neobnovitelných zdrojů energie – odmítnutí synt. miner. hnojiv a přípravků na ochranu rostlin.**
- **Hospodářským zvířatům vytvořit podmínky, které odpovídají jejich fyziol. i etologickým potřebám a humánním a etickým zásadám – způsob chovu musí zvířatům umožnit přirozené chování včetně pohybu venku, jejich zdravý růst, vývoj a reprodukci.**
- **Umožnit zemědělcům a jejich rodinám ekonomický a sociální rozvoj a uspokojení z práce – ekol. způsob hospodaření vyžaduje hluboký zájem a zodpovědnost.**
- **Udržet osídlení venkova a tradiční ráz kulturní zemědělské krajiny.**

Právní úprava ekologického zemědělství

- ❑ Zákon č. 247/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů ...
- ❑ Vyhláška č. 142/2023 , kterou se mění vyhláška č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství
- ❑ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (ES) 834/2007

V ČESKÉ REPUBLICE V SOUČASNÉ DOBĚ
BIOPOTRAVINY KONTROLUJÍ ORGANIZACE, JEJICHŽ
KÓDY SE NA BIOPOTRAVINÁCH OBJEVUJÍ:

- ABCert AG, kód na obalu: CZ-BIO-002
- BIOKONT CZ, kód na obalu: CZ-BIO-003
- KEZ, o.p.s., kód na obalu: CZ-BIO-001
- BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, CZ-BIO-004

Loga pro biopotraviny

Německo

Velká Británie

Slovensko

animalwelfare.com

Rakousko

Nizozemsko

Francie

Loga pro biopotraviny

ŠVÉDSKO

PL – QMP

GB

USA

Hlavní principy v ekologických chovech

- výběr vhodného plemene, přizpůsobení místním podmínkám a **odolná proti chorobám**
- umožnění zvířatům chovat se přirozeně převážně v podmínkách **volných chovů s venkovními výběhy**
- udržování dobrých **hygienických podmínek**
- poskytování **vhodného ustájení a zdravého výživného krmiva**

- Veškeré praktiky musí být přirozené. Rozmnožování a chov hospodářských zvířat musí být založen na přírodních metodách, je však povolena umělá inseminace. Jiné formy umělého rozmnožování, jako je např. přenos vajíčka či hormonálně řízená ovulace jsou přísně zakázány.
- Je přísně zakázáno způsobovat zvířatům bolest!
- Kastrace je povolena pouze za účelem uchování kvality produktů a tradičních výrobních praktik (např. u prasat, býků a kapounů, u nichž by mohla hormonální produkce zablokovat produkci masa), a i zde je třeba přísně dodržovat všechny výše zmíněné podmínky.

- **Je zakázáno zvířata uvazovat**, avšak i zde může daný pověřený orgán na limitovanou dobu udělit výjimku. Uvazování dobytka je využíváno k některým veterinářským účelům, ale vždy pouze na nezbytně nutnou dobu.
- **Zvířata se chovají ve stádech**. Velikost daného stáda se odvíjí od stáří zvířat a od konkrétních projevů chování a potřeb daného druhu. Samce je možné chovat odděleně z důvodu bezpečnosti či řízení dané výroby.
- Zvířata musí mít vždy **přístup na čerstvý vzduch** a k otevřenému dennímu světlu.

Přeprava zvířat

- Je třeba minimalizovat přesun a transport hospodářských zvířat. Upřednostňuje se spíše převoz a doprava konečných produktů před transportem živých zvířat.
- **Je přísně zakázáno** používat jakékoliv typy elektrické stimulace či nátlaku. Povolenými metodami jsou pouze převod zvířat ze tmy na světlo a použití krmiv jako vábidel a lákadel.

Ustájovací prostory

- Musí splňovat **biologické a etologické potřeby** zvířat, musí být dostatečně prostorné, aby se zvířata mohla volně pohybovat a měla dobrý přístup ke krmivu a čisté vodě.
- Budovy musí být dobře **větratelné a prašnost, teplota a vlhkost** se musí udržovat v rozmezí hodnot neškodných pro zvířata.
- **Hustota zvířat** je vždy nižší než v ICH a zvířata musí mít v místech, kde odpočívají **podestýlku** (přednostně ekologická sláma). Tyto plochy mají pevnou podlahu (ne rošty – často problémy s končetinami).

Výběhy, pastva

Všechna hospodářská zvířata musí mít přístup na volné pastviny a výběhy. Musí však mít k dispozici i uzavřené prostory, které:

- chrání dobytek na pastvě,
- chrání při nepř. povětrn. podmínkách,
- poskytují bezpečné podmínky na konci období březosti,
- chrání mladé savce,
- chrání drůbež před predátory.

Krmení

- Zvířata se mohou krmit pouze **ekologicky pěstovanými krmivy**. Důraz je kladen na jejich kvalitu a dobrý zdravotní stav zvířat – ne maximalizace produkce!
- Je povoleno používat **pouze přírodní krmiva**, mladí savci se krmí pouze mateřským nebo přírodním mlékem.
- Býložravci dle jejich přirozených nároků by se měli vypouštět na pastviny podle vhodného počasí.
- U býložravců je **dále požadavek 60% obsah vlákniny** v sušině čerstvého nebo sušeného krmiva, siláže.

- V krmivech pro drůbež a prasata musí být obsaženy specifické živiny odpovídající těmto druhům – nejméně 65% obilnin v denní dávce + dostatek vlákniny, čerstvého nebo sušeného krmiva – příznivé působení na trávicí trakt zvířat.
- **Všeobecně řečeno, veškeré požadavky zvířat ohledně krmiv a potravy je možné uspokojit pouze krmivy na přírodní bázi, a to především pastvou.** Vitamíny, provitamíny nebo živinné přísady je možné použít pouze tehdy, figurují-li na příslušném seznamu. **Umělé vitamíny** se mohou použít pouze v případě, že se jedná o chemicky přesně definované látky s vlivy podobnými látkám přírodním.
- **Naprostý zákaz GMO** a krmiv vyrobených z GMO ke krmení hospodářských zvířat.

Zdraví a vitalita zvířat

Ve velkochovech je založena na **správné výživě** – je určena spíše ke kvalitní produkci než maximalizaci užitkovosti (kladen důraz na potřeby zvířat z hlediska různých stádií jejich vývoje).

Zvířata krmena krmivvy pocházejícími z EZ a přednostně farmy, kde zvířata žijí!

Veterinární péče v ekologických chovech

Preventivní opatření:

- výběr správného plemene nebo linie,
- dobře zkonstruované stavby,
- dobře obhospodařené pastviny a výběhy.

Terapeutické postupy v ECH

Je nutné **zabránit utrpení zvířete**, co nejúčinněji a nejrychleji. Je nepřípustné, aby vývoj onemocnění byl nepříznivý, aby zvíře ztrácelo hmotnost, aby se nemocí vyčerpávalo. Platí zásada – **neléčí se nemoc, ale zvíře jako celek**.

Dává se přednost **přírodním léčebným postupům** – fytoterapii, dietoterapii, fyzikálním léčebným metodám, akupunktuře, homeopatii...

Konvenční léčebné postupy

Pro konvenční terapeutické zákroky je třeba se rozhodnout v případech, u nichž jejich použití umožní rychlý a účinný proces obnovy původního zdravotního stavu. O zákrocích se vede evidence, včetně evidence o produktech získaných od zvířat v době léčení a v ochranné lhůtě po ukončení léčby – dodržuje se **dvojnásobná zákonná ochranná lhůta** na produkty léčených zvířat.

Nepřípustné způsoby léčby

- Podávání léků a rutinní podávání profylaktických přípravků zdravým zvířatům (i stimulatory růstu nebo trankvilizéry před transportem).
- Používání **hormonálních preparátů** na stimulace ovulace a říje.
- Používání metod **genových manipulací** ve šlechtění a plemenitbě zvířat.
- **Kupírování ocasů u prasat**, použití elastických obinadel a jejich připevňování na ocas ovcí, kauterizace zobáků ptáků a rohů zvířat z důvodů snížení stresu či redukce onemocnění.
- Chovat zvířata v podmínkách vedoucích ke vzniku **chudokrevnosti** (anémie) a poskytovat jim výživu, která vede ke vzniku této nemoci.

Povolené zákroky na zvířatech

- **Umělá inseminace** v klasické podobě, tj. přenos spermií, ne transfer embryí.
- **Kastraci** s cílem zachovat tradiční chovatelské postupy, zlepšit kvalitu výsledného produktu a zvýšit bezpečnost chovaných zvířat i personálu.

Kastrace - video

Ekologický chov z pohledu pěti svobod

- **Svoboda od hladu a žízně** – nenarušeným přístupem k čerstvé vodě a krmivu zaručuje plné zdraví a tělesnou zdatnost (problémy pouze z důvodů špatného managementu).
- **Svoboda od nepohodlí** – poskytnutím odpovídajícího prostředí včetně úkrytu a pohodlného místa k odpočinku – platí totéž jako u 1. svobody (problémy mohou nastat při špatném výběru zvířat, jejich plemen či linií).

- **Svoboda od bolesti, zranění či onemocnění** prevencí anebo rychlou diagnózou a léčením – mohou nastat problémy z hlediska větší obtížnosti kontrol zdravotního stavu chovaných zvířat a preventivních zákroků (úprava paznechtů) vzhledem k např. rozlehlým pastvinám, chybným přístupem chovatelů, kteří odmítají některé preventivní úkony a často i včasnou léčbu s odkazem na přirozený proces léčení.
- **Svoboda od strachu a stresu** zajištěním takového prostředí a zacházení, při kterém bude vyloučeno psychické strádání – ECH obecně tuto svobodu splňují tehdy, pokud jsou zvířata nejen chována, ale i převážena a nakonec poražena šetrně na certifikovaných jatkách – rizikovým je opět lidský faktor.

- **Svoboda projevit přirozené chování** poskytnutím dostatečného prostoru, vhodného prostředí a společnosti zvířat téhož druhu – naplňováno beze zbytku.

Svoboda vykonávat volně a osobně kontrolu nad vlastní životní pohodou a tím se i vyhnout utrpení, ale i stavu umrtvující nečinnosti – i to se v ECH daří.

Shrnutí:

1. a 5. svoboda je v ECH zvířatům dopřávána oproti konvenčním chovům.

Vždy však záleží na chovateli, zda jedná profesionálně a odpovědně a jistou dávkou soucítění se zvířaty!

Welfare zvířat a spotřebitel

V případě, že spotřebitel bude ochoten zaplatit vyšší cenu za vhodnější životní podmínky zvířat, docílí se:

- lepší welfare pro chovaná zvířata,
- zlepšení zdravotního stavu zvířat,
- produkci kvalitnějších potravin,
- snížení znečištění životního prostředí,
- více pracovních příležitostí na venkově.

Nevládní organizace ochrany zvířat zahraniční

**WSPA- World Society for Protection of
Animals**

www.wspa-international.org (proti utrpení zvířat)

CIWF - Comparisson in World Farming

www.ciwf.co.uk (ochrana hospodářských zvířat)

**RSPCA - Royal Society for the Prevention of
Cruelty to Animals**

www.rspca.org.uk (ochrana zvířat proti týrání)

RSPB - Royal Society for the Protection of Birds

www.rspb.org.uk (ochrana ptáků)

Nevládní organizace ochrany zvířat – CZ

- Nadace na ochranu zvířat

www.ochranazvirat.cz

- Společnost pro zvířata

www.spolecnostprozvirata.cz

- **Liga na ochranu zvířat**

<http://www.lozcr.cz>

- **Ochránci hospodářských zvířat**

<http://www.ohz.cz/>

- **První společnost za práva koček**

<http://www.kocky-online.cz/jportal/>

- **Pražský spolek ochránců zvířat**

<http://www.psoz.org/>

- **Přátelé přírody**

<http://www.prateleprirody.cz/>

- **Svoboda zvířat**

<http://www.svobodazvirat.cz/>

Ekologický chov skotu

Ekologický systém chovu hovězího dobytka se zakládá na přírodních podmínkách, ve kterých se naplno projeví přirozené chování zvířat.

- Skot se chová **nepřivázaný**, je krmen přírodními krmivvy, krmení založeno zejména na pastvě a zeleném krmení.
- Dojení se provádí šetrně **dojícími přístroji** v dojírnách nebo oddělených boxech.
- **Způsoby reprodukce jsou přirozené**, popř. umělým oplodněním.
- Při přepravě dbát zvýšené opatrnosti.
- Při porážení se **vyvarovat utrpení zvířat** a nepotřebnému zacházení – bití, extrémní hustota.

- **Kastrace telat** povolena jen v nejnútnejších případech – produkce masa.
- Poskytnutí **dostatečného prostoru** – projev přirozeného chování.
- Prostor pro ustájení musí splňovat přísná pravidla na prostředí stáje.
- **Nejvhodnější metoda ustájení** je přístřešek krytý ze třech stran, otevřený z jižní strany s otevřeným výběhem s pevným podložím s několika nezamrzajícími napáječkami. Doporučuje se rozdělit prostor stáje příčkami.
- Prostory stájí se rozdělují na jednotlivé oddíly podle kategorií skotu.
- Krávy a jalovice je možné chovat na otevřených pastvinách.

Ekologický chov prasat

Obecnou zásadou ustájení ekologicky chovaných prasat je zajištění co možná největšího pohodlí a spokojenosti zvířat, přirozených životních podmínek a dostačujícího zisku.

- **Kastrace** je povolena pro kvalitní produkci masa – provádí jen veterinář!
- Poskytnutí **dostatečného prostoru**, pohodlí, místa pro napájení, krmení, zamezení stresu.
- K **čištění stájí a zařízení** jen povolené přípravky, upřednostňuje se horká pára, voda.
- Potřeba zajistit ve stájích **větrání**, prasata snášejí chladno, ale ne horka. Pozor na průvan!

- **Umožnění rytí** na pastvinách, na každé pastvině musí být napáječky, přístřešek.
- Uvnitř chovných prostor se využívá **slamnatá podestýlka** – pohodlí zvířat.
- Prasata je možné chovat na otevřených prostorech, kde je k dispozici pouze přístřešek, prasata si zde sama vytvoří místo pro odpočinek – pozitivní pro redukci sporů a stresu. Musí být zde i místa pro rytí a hrabání.
- **Ukazatelem subjektivního stavu** jednotlivých prasat je reaktivita, krmení, rytí, zvědavost, pohyb, sociální chování, čistota, zajištění pohodlí a komfortu, výběr oblíbeného území a odpočinek.

Krmení a reprodukce prasat

System ekologického chovu **preferuje koryta**, v nichž je možné podávat jak suché, tak tekuté krmivo. Napájecí systémy na pastvinách je třeba neustále udržovat a čistit. Také je třeba prasatům v případě potřeby zajistit možnost doplňkového krmiva.

Prasnice se připouští v 7.-8. měsíci stáří, u krajových plemen v 1 roce až dosáhnou pohlavní dospělosti. Využití přirozené (malé farmy) i umělé plemenitby.

Potřeba dbát na vyšší nároky narozených selat na přísun tepla. **Doporučuje se doba kojení alespoň 40 dní.**

Porážka

Ekologicky chovaná prasata se poráží při živé váze 120 kg ve věku asi 9 měsíců. Přeprava živých zvířat na jatka musí probíhat v podmínkách zajišťujících dostatek pohodlí pro zvířata a nesmí být pro zvířata stresující. K nahánění prasat je zakázáno používat elektrická zařízení.

Ekologický chov drůbeže

- V systému ekologického zemědělství je zakázáno **zvířata jakkoliv mrzačit**, tzn. ořezávat či obrušovat jim zobáky, nebo sekat nehty. Podmínky ekologického chovu je třeba zajistit od 18. týdnu věku pro nosné slepice a od 3. dne věku pro kuřata určená k následné konzumaci.
- Druhy drůbeže v otevřeném výběhu musí být odolnější, zvířata musí mít k dispozici **zatravněný výběh**.
- Je zakázáno jakkoliv poškozovat zdraví drůbeže či provádět **nezvratné formy výkrmu** (např. rychlé nadměrné vycpání žaludku). Drůbež je vhodné krmit pouze **organickými krmivy**, vypěstovanými přímo na farmě.

Prostory k chovu

- Základními požadavky jsou **přírodní světlo a větrání**, k budovám sloužícím k chovu drůbeže musí příslušet **i volné výběhy** (jejich velikost se odvíjí od konkrétních nároků jednotlivých druhů). Pro vodní drůbež je rovněž nezbytné zajistit volnou vodní hladinu.
- U nosných slepic je povoleno přírodní světlo **doplnit umělým osvětlením**. Chovné prostory je třeba pravidelně vyprazdňovat, čistit a sterilizovat, a to vždy po ukončení období výkrmu jedné várky drůbeže. Toto období musí být dostatečně dlouhé na to, aby stihla spasená tráva ve výbězích znovu vyrůst.

Ekologický chov ovcí

Krmení

Nejvhodnější a neekonomičtější metodou je **pastva**. Nejde pouze o to, že pastva zajišťuje ovčím dostatek živin a aktivních látek, potřebných pro jejich organismus, ale čerstvá tráva je pro ovce nejchutnějším druhem krmiva, přičemž vláknina obsažená v čerstvé trávě je kvalitnější než vláknina, obsažená v senu. Čerstvá tráva je také snadno stravitelná a je pestřejší co do obsahu aminokyselin a stopových prvků. Pastva na čerstvém vzduchu navíc zvířatům zajišťuje sluneční světlo a pohyb, čímž utužuje jejich fyziologii.

Prostory k chovu

Ovcím je třeba zajistit neustálý volný přístup na otevřené pastviny. **Je zakázáno zbavovat ovce rohů či je jiným způsobem mrzačit.**

- Ovice se rovněž nesmí držet uvázané a je třeba jim naopak zajistit volný pohyb a neustálý přístup k napajedlu a krmným korytům.
- Prostory chovu by měly zvířatům vyhovovat, je možné je nechat v uzavřených prostorách max. 3 měsíce a **to jen pro potřeby výkrmu.**
- Na pastvinách musí mít ovce k dispozici přístřešek, čerstvě narozená jehňata a jejich matky nechat po dobu 5-6 dnů v uzavřených prostorách.

- V prostorách chovu je třeba zajistit **ventilaci a přirozené proudění vzduchu** (lehké, nikoliv průvan), které zajistí dveře, okna nebo přídatné ventilátory. V zimě je naopak třeba budovu dobře izolovat a zabránit vzniku větší koncentrace amoniaku. K tomu je vhodná došková otvírací střecha nebo dveře.
- Aby nedocházelo k **poškození vlny o dveřní zárubně** (ve výšce 0,1- 1,5 m od země), je možné do vchodu nainstalovat válce, před vchodovými dveřmi se instaluje **dezinfekční lázeň**.
- Chovné prostory určené pro volný odchov musí mít **zdroj přirozeného osvětlení**.
- Vnitřní odpočívací prostory musí být vystlané slámou, nejméně polovina plochy podlahy musí být pevná.

Ekologický chov koz

- Kozám bychom v optimálním chovu měli vždy zajistit **přístup na kopce nebo svahy, případně připravit jiná vyvýšená místa** (např. na pastviny umístíme balíky slámy). Kozy se nikdy nesmí delší dobu pást na vlhkých pastvinách, kvůli riziku poškození kopyt.
- Díky jejich vysoké odolnosti a dietetickým vlastnostem jsou ideální pro extenzivní způsob hospodaření. Kozy se mohou pást na zcela opuštěných pastvinách, travnatých porostech, zatrávněných okrajích polí či na okrajích lesa.
- Kozy-matky vyžadují jinou skladbu krmiva i jiný objem denní krmné dávky (v závislosti na množství a obsahu tuku mléka vyprodukovaného v období kojení).

- Kozy nejsou příliš náročné na doplňky krmné dávky. **Zvláštní pozornost je třeba věnovat krmení dojících nebo dlouhodobě březích samic** - v tomto období mohou trpět nedostatkem vitamínů z přírodních pastvin a je třeba jim dodávat karoten (dodatky stravy bohaté na vitamín A). Umělé vitamíny je možné podávat pouze jako dodatek potravy.

Prostory k chovu

- Je možné použít stejné parametry chovných prostor, zařízení a nástroje, jako v chovu ovcí, přičemž je potřeba přísně dbát na pravidlo, že **kozy je možné v uzavřených prostorách držet pouze omezenou dobu**. Na jednu kozu musí v uzavřených prostorách připadat nejméně 1,5 m² (0,35 m² pro kůzle) a na venkovních pastvinách nejméně 2,5 m² (0,5 m² pro kůzle). Na pastvinách musí být nainstalovány **přístřešky**.
- Důležité je zajistit zvířatům pohodlí a splnit jejich základní fyziologické potřeby, a to jak v uzavřených chovných prostorách, tak i na pastvě. K tomu slouží např. venkovní přístřešky na krmivo, venkovní ohrady a napajedla.

Děkuji za pozornost

